

## **Nr 76**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar; given Stockholms slott den 11 februari 1955.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—16:o hemställt.

# **GUSTAF ADOLF**

*Sam B. Norup*

---

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans  
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den  
11 februari 1955.*

**N ä r v a r a n d e:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, anför.

Jag torde få anmäla vissa förslag angående sådana försäljningar av kronoegendomar, vilka bör föranleda framställning till riksdagen.

Innan jag går närmare in på de särskilda försäljningsärendena, torde jag få erinra om att riksdagens jordbruksutskott i sitt utlåtande nr 44 till 1954 års riksdag uttalade, bland annat, att utskottet vid prövning av de försäljningsärenden, som förelagts riksdagen sagda år, i ett par fall funnit, att egendomarnas saluvärden upptagits till alltför låga belopp. Med anledning därav föreslog utskottet, att Kungl. Maj:ts framställning skulle i vissa delar lämnas utan bifall. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Redan i sitt utlåtande nr 38 till 1951 års riksdag gjorde jordbruksutskottet ett liknande uttalande. Utskottet anförde därvid, att utskottet vid övervägandet av frågan, hur saluvärdering bäst borde företagas, funnit att det kunde ifrågasättas, om icke de för värderingsförfarandet gällande bestämmelserna borde omprövas. Utskottet förklarade sig emellertid icke berett att förorda någon lösning av frågan men hade velat fästa uppmärksamheten på förhållandet för att erforderliga åtgärder måtte kunna vidtagas.

Jag torde även få erinra om att riksdagens år 1951 församlade revisorer i sin berättelse berört förevarande spørsmål liksom även frågan om jordbruksdomänernas utarrendering.

Därefter har riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (1952: 293) hemställt om en översyn av såväl grunderna för jordbruksdomänernas utarrendering som de för saluvärderingarna gällande bestämmelserna.

Med anledning av jordbruksutskottets uttalande i utlåtandet 1951: 38 meddelade domänstyrelsen i skrivelse den 27 november 1951, att styrelsen vidtagit vissa åtgärder för att utröna möjligheterna att åstadkomma ett värderingsförfarande, som på ett säkrare sätt kan åskådliggöra det riktiga värdet av en egendom och medföra större enhetlighet vid värde-

ringarna. Frågan hade varit ett av överläggningsämnen vid ett i november 1951 hållet möte med rikets domänintendenter.

Rörande det nuvarande tillvägagångssättet har domänstyrelsen meddelat följande i en den 15 december 1954 dagtecknad promemoria.

Enligt § 6 andra stycket i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skall till grund för saluvärdets bestämmande läggas *i orten gängse skäligt pris*.

Värderingen av egendom, som skall säljas, verkställs av en uppskattningsnämnd, bestående av tre ledamöter. En är utsedd av vederbörande landsting och en av hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Den tredje ledamoten är domänintendenten, som tillika är ordförande i nämnden. Vid nämndens sammanträde å egendomen redogör domänintendenten för arrendeförhållanden, arealen jordbruksjord, ångsmark och avrösningsjord, av domänstyrelsen under senare tid utförda byggnadsarbeten, täckdikning, allmänning, om sådan förekommer, m. m. Nämnden inhämtar kompletterande upplysningar av egendomens arrendator. Nämnden underkastar egendomen en noggrann besiktning under en eller flera dagar. Byggnadernas skick, återstående livslängd, bruksvärde samt erforderliga kompletterings- och ombyggnadsarbeten bedömes. Nämnden tager ävenledes ställning till huru byggnaderna korresponderar med egendomens storlek såsom överbyggnad, avsaknad av nödiga ekonomibyggnader och bostäder etc. Därest byggnadsbeståndet är mera omfattande eller svårbedömbart, lämnar vederbörande distrikts- eller revirbyggmästare erforderliga detaljupplysningar. Nämnden inhämtar vidare upplysningar om vatten- och avloppsförhållanden m. m. samt om arrendatorn tillhöriga byggnader och anläggningar.

Egendomens samtliga skiften besiktigas. Nämnden bedömer arrondering och brukningsförhållanden, dränering samt jordmån för varje enskilt skifte. Jordarterna fastställs genom okulärbesiktning, om markkartering ej är utförd. Jordbör användes ofta för alv- och matjordsprov. Även frost- och uppfrysningrisker m. m. beaktas. Efter besiktning av egendomens byggnader, anläggningar och jord upptar nämnden till behandling vissa allmänna förhållanden såsom egendomens naturliga produktionsinriktning, avsättningsmöjligheter för olika produkter, avstånd till tätort, kommunikationer m. m.

Nämnden tar därefter del av uppgifter angående verkställda försäljningar av jordegendomar. Speciell uppmärksamhet ägnas åt de i orten eventuellt försålda egendomar, som till storlek, byggnation och jordmån motsvarar ifrågasvarande värderingsobjekt eller delar därav.

Vid värderingen sammanföres först skiften med likartade förhållanden till större enheter, som var för sig åsättes ett visst saluvärde per hektar. Jorden värderas därvid med byggnader och övriga anläggningar. För varje enhet utgår nämnden från saluvärden å egendomar med för enheten likartade förhållanden (jordmån, byggnader etc.). Å det framräknade saluvärdet för egendomen göres tillägg och avdrag för speciella omständigheter såsom allmänning, servitut, besvärade utfartsväg, ej amorterade avdiktningsslån. Varje ledamot räknar var för sig ut ett preliminärt saluvärde för egendomen, varefter värdena jämföres och orsakerna till skillaktigheter diskuteras.

Efter en tid sammanträder nämnden ånyo, varvid eventuella ytterligare synpunkter och upplysningar framlägges. Nämnden är sedan färdig

för den slutliga beräkningen av saluvärdet. Till domänintendenternas förfogande finnes inom domänstyrelsen utarbetade uppgifter och sammanställningar av försäljningar under 1951—1953. Därvid har bland annat varje saluvärde per hektar reducerad jordbruksjord beräknats. Styrelsen har för avsikt att kontinuerligt tillställa domänintendenterna redogörelser i dessa hänseenden.

I domänstyrelsen jämföres det av uppskattningsnämnden föreslagna saluvärdet för egendomen med ett enligt följande metod framräknat värde. Uppgifter om alla inom området ifråga avslutade försäljningar å den fria marknaden insamlas av statistiska centralbyrån. Slätköp m. fl. är utsorterade. Materialet grupperas i storleksskisser, varefter uträkning sker av försäljningspriserna per hektar reducerad jordbruksjord. Medeltal av dessa å-priser uträknas för följande storleksskisser.

15,00—20,00	hektar
20,01—25,00	»
25,01—30,00	»
30,01—40,00	»
40,01—70,00	» .

Med ledning av dessa medeltal uppritas en medelpriskurva, utvisande sålunda medelpriset per hektar reducerad jordbruksjord vid tilltagande egendomsstorlek. De tre salupriser, vilkas förhållande till medelpriskurvan uppvisar de lägsta talen, antages representera de lägsta priserna per hektar reducerad jordbruksjord inom området. På detta sätt bestämes förhållandet mellan lägsta värden och medelvärden. Är medeltalet exempelvis 0,32 och kurvans medelprisvärde för en egendom om 50 hektar 3 220 kronor, blir det lägsta saluvärdet — d. v. s. priset per hektar reducerad jordbruksjord —  $3\ 220 \times 0,32$  eller 1 030 kronor per hektar. På samma sätt uträknas högsta prisförhållandet. Medeltalen kallas nedre respektive övre relationstalen. Man anser sig alltså på detta sätt ha funnit de lägsta respektive högsta saluvärdena per hektar reducerad jordbruksjord vid varierande storlek av egendom, inom vars gränser alla inom området befintliga egendoms saluvärden skall finnas. Dessa uppgifter delges domänintendenterna. Vid värdering av en egendom enligt denna kontrollmetod användes följande vägningstal: byggnader 40, bruknings- och dikningsförhållanden 15, jordmån 40, ekonomiskt läge 2,5 och övriga förhållanden 2,5. Dessa faktorer, fränsett faktorn för byggnader, inplaceras mellan övre och nedre relationstalen med hjälp av en tiogradig skala. För byggnader beräknas relationstalet som kvoten mellan övre relationstalet och förhållandet mellan byggnadernas nuvärde och nybyggnadskostnad. De olika faktorernas relationstal multipliceras med respektive vägningstal, varefter dessa adderas. Man får då ett relationstal för hela egendomen. Förekommer jordar av olika godhetsklasser, uträknas relationstalet för varje jordart. Relationstalet multipliceras med medelpriskurvans värde, varefter man erhåller saluvärdet per hektar reducerad jordbruksjord för egendomen. Tillägg och avdrag å det erhållna saluvärdet för egendomen göres för speciella omständigheter såsom icke amorterade avdikningslån m. m.

Erforderliga uppgifter om egendomen erhålles av uppskattningsprotokoll, syner, av styrelsen beslutade ärenden om byggnader, dikning, torrläggning m. m.

Därest de värden, som framkommer vid denna värderingsmetod, icke

stämmer överens med uppskattningsnämndernas förslag, tager domänstyrelsen kontakt med domänintendenten för kontroll av de olika faktorerna. Om förklaring till variationen ändock icke kan erhållas, företages inspektion å egendomen.

Den inom domänstyrelsen sålunda utarbetade särskilda värderingsmetoden har sedan några år använts vid sidan av de bestämmelser, som meddelats genom förordningen den 25 maj 1945 (nr 262). Användandet har ägt rum försöksvis såsom ett led i styrelsens strävan att få fram en så rättvisande metod som möjligt. Jag torde emellertid få återkomma till frågan om ändrade bestämmelser beträffande saluvärderingarna först i samband med behandlingen av spørsmålet om grunderna för jordbruksdomänernas utarrendering och därmed sammanhängande spørsmål. Intill dess bör enligt min mening de nu tillämpade riktlinjerna för försäljningsförfarandet följas.

Vad härefter angår de föreliggande försäljningsärendena får jag anföra följande.

1:o

#### Väderstad Herregård 5<sup>1</sup> i Östergötlands län

*Domänstyrelsen* (skr. 10/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra kronofogdebostället  $\frac{3}{4}$  mantal Väderstad Herregård 5<sup>1</sup> i Väderstads socken, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Rune Stark.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Mjölby samt 2 kilometer från Väderstads kyrka och järnvägsstation, är utarrenderad till Stark för tiden till den 14 mars 1955 mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/1955 utgår med 3 400 kronor. Ägorna är utlagda i tre skiften, nämligen hemskiftet, hagskiftet och skogsskiftet, innehållande tillhopa 50,4 hektar, varav 19 hektar tomt, trädgård och åker, 2,4 hektar äng, 6,9 hektar betesmark, 21,8 hektar avrösningsjord och 0,3 hektar impediment. Åkern, som delvis är stenig, består av mullhaltig lera. Del av åkern behöver täckdikas. Hävden är god. Virkesförrådet i skogen uppgår till 3 272 m<sup>3</sup>sk. Den ideala medelboniteten beräknas till 6,2.

Åbyggnaderna befinner sig i huvudsak i medelgott skick. De är dock för stora för åkerarealen samt omoderna. En arbetarbostad, svinhusinredning i stallet, den elektriska installationen samt ett antal mindre hus och anläggningar tillhör arrendatorn. Motala ströms kraftaktiebolag — som tillhör statens vattenfallsverk — har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Till egendomen hör andel i Göstrings häradsallmänning, varifrån under de senaste tio åren erhållits en utdelning av 10 m<sup>3</sup>sk för år. Egendomen har vidare del i Väderstads dikningsföretag år 1950. Domänverket har erlagt på egendomen belöpande kostnad för företaget med 6 552 kronor 66 öre och uppburit statsbidrag med 2 844 kronor.

Taxeringsvärdet är 78 300 kronor, varav 62 500 kronor jordbruksvärde och 15 800 kronor skogsvärde.

*Domänintendenten* har i samband med utredning rörande egendomens disposition anfört, att Stark även arrenderar kyrkohemmanet Väderstad 4<sup>1</sup>

med utjorden 2<sup>1</sup> om bl. a. cirka 13 hektar tomt, trädgård och åker, att kronoegendomen, vars byggnadsbestånd är överdimensionerat, lämpligen bör drivas i sambruk med kyrkohemmanet samt att anledning ej föreligger för kronan att behålla egendomen.

Överjägmästaren har förklarat sig icke ha något att erinra mot försäljningen.

Lantbruksnämnden i länet har uttalat i huvudsak följande. Fastigheterna Väderstad 5<sup>1</sup> samt 4<sup>1</sup> och 2<sup>1</sup>, av vilka hemmanet Väderstad 4<sup>1</sup> och 2<sup>1</sup> tillhör kyrkofonden, har sedan många år sambrukats av Stark. Gårdarna lämpar sig synnerligen väl för sambruk ur såväl storleks- som arronderings-synpunkt. Brukningscentrum är beläget å Väderstad 5<sup>1</sup>, där tillräckliga ekonomibyggnader och bostadshus finnes för båda gårdarna. Kyrkohemmanet saknar praktiskt taget ekonomibyggnad och kan därför ej med fördel bilda egen brukningsenhet. Att uppföra ny ekonomibyggnad på denna förhållandevis lilla fastighet är f. n. ej ekonomiskt försvarbart, allra helst som tillräckliga utrymmen finnes på Väderstad 5<sup>1</sup>. Sistnämnda fastighet kan däremot bestå som självständig brukningsenhet, men sambruk med kyrkofondens gård är givetvis mycket fördelaktigt. Enär Väderstad 5<sup>1</sup> under många år arrenderats av nuvarande arrendatorn och tidigare under lång tid av dennes släkt, är det lantbruksnämndens bestämda mening, att Stark i första hand bör beredas tillfälle köpa egendomen även om han f. n. ej skulle få förvärva Väderstad 4<sup>1</sup> och 2<sup>1</sup>. Med hänsyn till Starks duglighet kan dock antagas, att sambruket mellan de båda gårdarna kommer att fortsätta, om Stark får förvärva Väderstad 5<sup>1</sup>. Nämnden är beredd att stödja förvärvet genom att bevilja Stark jordbruksegnahemslån.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 27 november 1953 upplyst bl. a., att arrendatorn på egen bekostnad i viss mån moderniserat byggnaderna så till vida, att manbyggnadens kök och hall förbättrats samt svinhus inretts i stallet. Han har även stenröjt åkern för en kostnad av enligt uppgift 3 000 å 4 000 kronor. Därest egendomen behålles av kronan, bör enligt nämnden kronan inlösa den elektriska installationen samt vissa andra arrendatorn tillhöriga anläggningar ävensom bidra med rör till täckdikning, allt för ett till cirka 30 000 kronor uppskattat belopp. Med hänsyn till den ringa arealen åker och skog bör egendomen enligt nämndens mening ej behållas utan säljas till Stark, som brukat egendomen sedan år 1930 och väl hävdats densamma. Nämnden har vidare upplyst, att egendomen dessförinnan arrenderats av Starks fader och farfader sedan omkring år 1900. Saluvärdet har av nämnden uppskattats till 78 800 kronor, därav 5 800 kronor för andelen i häradsallmanningen.

Värdet av skogsmarken och skogen har, efter uppskattning av vederbörande jägmästare, av domänstyrelsen den 17 oktober 1953 fastställts till 42 500 kronor, vari icke ingår en klappalättstämpling om 292 m<sup>3</sup>sk. Denna har med nu gällande priser åsatts ett värde av 12 300 kronor.

Domänstyrelsen tillstyrker, att egendomen skall säljas till Stark för (78 800 + 42 500 =) 121 300 kronor. Saluvärdet å inägora har prövats enligt styrelsens värderingsmetod utan att ge anledning till erinran. Klappalättstämplingen om 292 m<sup>2</sup>sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare i första hand erbjudas köparen till det pris, som styrelsen då kan komma att fastställa.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Egendomen bör överlätas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall erlägga uppkommande kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag. Kronan eller eventuell köpare av en stämplingspost om 292 m<sup>2</sup>sk, vilken icke ingår i försäljningen, skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst ett år därefter. Köparen skall medgiva vattenfallsstyrelsen såsom ägare av strömfallsfastigheten Ekenäs 2<sup>2</sup> i Vinnerstads socken rätt att kostnadsfritt för all framtid behålla en över egendomen framdragen elektrisk ledning. Med skyldighet att ersätta skada, som därav kan uppkomma, skall vattenfallsstyrelsen tillika äga borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar, vilka skall tillfalla markägaren och tillvaratagas av denne. Vattenfallsstyrelsens personal skall äga obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn, underhåll och reparation. Till säkerhet för nämnda rättigheter skall inteckning få meddelas i egendomen. Intill dess sådan inteckning meddelats, skall köparen vara skyldig att vid överlåtelse av egendomen eller del därav göra förbehåll om rättigheternas bestånd och tillförbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll. Vidare skall innehavare av annan över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Stark har efter förhandling skriftligen förklarat sig villig förvärva egendomen till det föreslagna priset och på de angivna villkoren i övrigt.

#### *Departementschefen*

Jag biträder försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Väderstad Herregård 5<sup>1</sup> i Väderstads socken, Östergötlands län, må säljas till arrendatorn Rune Stark för en köpeskilling av 121 300 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

2:o

**Grinneby Västergården 2<sup>1</sup> i Östergötlands län**

*Domänstyrelsen* (skr. 3/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra furirbostället 1 mantal Grinneby Västergården 2<sup>1</sup> i Konungunds socken, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Gustav Jonsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från Norrköping och 2 kilometer från Åsvittinge järnvägsstation, är till den 14 mars 1956 utarrenderad till Jonsson mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 2 713 kronor 50 öre. Arealen uppgår till 58,4 hektar, varav 29,2 hektar tomt, trädgård och åker, 0,9 hektar äng, 15,1 hektar betesmark och hagmark på gårdesbackar, 12 hektar skogsmark och 1,2 hektar impediment. Åkerjorden består till cirka 40 procent av mullhaltig lera med klappersten och i övrigt av mullhaltig till mullrik lera. Betesmarken utgöres av torr, delvis kalhuggen skogsmark. Arronderingen är mindre god. En stor del av den bästa jorden är sålunda belägen i utskiften, till vilka vägar leder genom oländig skogsmark. Virkesförrådet i skogen uppgår till 1 640 m<sup>3</sup>sk eller 136 m<sup>3</sup>sk per hektar. 350 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V. Den ideala medelboniteten beräknas till 5.

Manbyggnaden är i gott skick. Övriga hus är medelgoda. Den elektriska anläggningen, vattenledningar till manbyggnaden och ladugården samt mjölktrum tillhör arrendatorn. Vikbolandets elektriska kraftaktiebolag har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Egendomen har del i Konungunds sockenallmänning, varifrån under senare år erhållits en utdelning av 10 m<sup>3</sup>sk för år. Egendomen har vidare del i ett vattenavledningsföretag för torrläggning av vattensjuka marker. Ett för detta företag beviljat odlingslån är numera slutamorterat.

Taxeringsvärdet är 74 200 kronor, varav 66 500 kronor jordbruksvärde och 7 700 kronor skogsvärde.

*Lantbruksnämnden i länet* har anfört, att egendomen måste anses vara av lämplig omfattning för försäljning samt att inga särskilda problem beträffande gården föreligger utom vad beträffar eventuellt ägoutbyte mot den angränsande kronoegendomen Torp 1<sup>a</sup>.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 12 augusti och den 3 september 1954 anfört, att egendomen är ett för orten medelgott jordbruk. Nämnden har föreslagit försäljning till arrendatorn och uppskattat saluvärdet å inägorna till 95 500 kronor, varav 8 000 kronor belöper å andelen i allmänningen. Den bästa åkerjorden, 8 hektar, har värderats efter 3 200 kronor för hektar. Nämnden har vidare upplyst, att arrendatorn brukat gården sedan år 1927 och väl hävdats densamma.

Värdet av skogsmarken och skogen har av *domänstyrelsen* den 24 juni 1954 fastställts till 23 000 kronor. I detta belopp ingår icke värdet av en klappalättstämpling om 110 m<sup>3</sup>sk, vilken värderats till 4 000 kronor.

*Vederbörande jägmästare* och *överjägmästare* har lämnat värderingarna utan erinran.

*Domänstyrelsen* har vid utredning funnit egendomen tillhöra den grupp



av kronoegendomar, som bör säljas. Det av uppskattningsnämnden åsatta saluvärdet har prövats enligt styrelsens värderingsmetod utan att giva anledning till erinran. Klappalättstämplingen avses skola undantagas från försäljningen för att senare i första hand erbjudas arrendatorn till rådande dagspris eller avverkas i domänverkets regi. Arrendatorn är enligt uppgift icke ägare av jordbruksfastighet. Styrelsen tillstyrker förty, att egendomen säljes till denne för (95 500 + 23 000 =) 118 500 kronor.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Egendomen bör överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall svara för uppkommande kostnader för egendomen berörande torrläggningsföretag. Vidare skall innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. Kronan eller eventuell köpare av en medelst s. k. klappalätt utstämplad virkespost om 110 m<sup>3</sup>sk — vilken icke ingår i försäljningen — skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst ett år därefter. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Jonsson har skriftligen förklarar sig villig inköpa egendomen för 118 500 kronor samt på de föreslagna villkoren i övrigt.

### *Departementschefen*

Då jag icke har något att erinra mot försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Grinneby Västergården 2<sup>1</sup> i Konung-sunds socken, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator Gustav Jonsson för en köpeskilling av 118 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

3:o

### **Hornstäve Prästgård 3<sup>1</sup> i Östergötlands län**

*Domänstyrelsen* (skr. 16/10 1954) hemställer, att kronoegendomen förra kompanichefsbostället 1 mantal Hornstäve Prästgård 3<sup>1</sup> i Vreta klosters socken, Östergötlands län, skall säljas till Lennart Andersson, vilken är son till egendomens arrendator.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Linköping, 4 kilometer från Gullbergs järnvägsstation och 7 kilometer från Vreta klostrets kyrka, är till den 14 mars 1955 utarrenderad mot en årlig arrendeavgäld av 3 300 kronor. Egendomen har en areal av 52,1 hektar, därav 37,5 hektar tomt, trädgård och åker, 0,9 hektar äng, 12,3 hektar skogsmark, 1 hektar övrig avrösningsjord och 0,4 hektar impediment. Åkern, varav omkring 2,5 hektar är täckdikade enligt plan, består av mullfattig eller tämligen mullhaltig lera och är rätt stenbunden. Omkring 5 hektar av åkern nyttjas till bete. Virkesförrådet i skogen har uppskattats till 1 480 m<sup>3</sup>sk, varav 1 460 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass IV. Den ideala boniteten beräknas till 4,5.

Manbyggnaden är i gott skick och övriga byggnader i medelgott skick. Två hönsbus, vattenledningarna till mangårdsbyggningen, arbetarbostäderna och ladugården samt hissen och mjölkkrumsavdelningen i ladugården tillhör arrendatorn, som även bekostat viss del av den elektriska anläggningen å gården. Linköpings elektriska kraft- och belysningsaktiebolag har elektriska ledningar framdragna över ägorna, varjämte egendomens skogsskifte korsas av elektrisk ledning tillhörande Knutsbro kraftstation.

Till egendomen hör andel i Gullbergs häradsallmänning, varifrån årligen erhållits en avkastning av 60 kronor per mantal.

Taxeringsvärdet uppgår till 79 900 kronor, därav 78 800 kronor jordbruksvärde och 1 100 kronor skogsvärde.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 16 november 1953 föreslagit försäljning av egendomen till arrendatorn Erik Andersson. Nämnden har i samband därmed beräknat saluvärdet å inägorna till 107 700 kronor, varav 1 500 kronor belöper å allmänningssdelen.

Domänstyrelsen har den 17 oktober 1953 fastställt värdet å skogen och skogsmarken till 25 700 kronor.

Lantbruksnämnden i länet har uttalat, att egendomen synes ha lämplig omfattning.

Vederbörande domänintendent, jägmästare och överjägmästare har tillstyrkt försäljningen.

Då en manbyggnad av kulturhistoriskt värde, som tidigare funnits å egendomen, förvärvats av Vreta klostrets hembygdsförening, har riksantikvarieämbetet icke haft något att erinra mot försäljning av egendomen.

Sedan Erik Andersson erbjudits att förvärva egendomen för (107 700 + 25 700 =) 133 400 kronor, har han anhållit, att hans son Lennart Andersson måtte få inträda som köpare av egendomen i hans ställe. Lennart Andersson har biträtt faderns ansökan och godkänt de föreslagna köpevillkoren.

Domänstyrelsen har upplyst, att egendomen vid verkställd inventering år 1952 hänförts till den grupp av kronoegendomar, som bör försäljas. Styrelsen har vid granskning av uppskattningsnämndens värdering enligt styrelsens värderingsmetod icke funnit anledning till erinran mot det åsatta värdet. Styrelsen har vidare anfört, att Erik Andersson avgivit en förklaring, att vid eventuell försäljning till Lennart Andersson samtliga

på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan Erik Andersson och kronan skall — med de enligt styrelsens praxis vanliga undantagen — anses vara reglerade. På grund härav och då Erik Andersson efter sin fader innehaft och väl brukat egendomen sedan år 1917 tillstyrker styrelsen, att Lennart Andersson, som enligt uppgift icke äger jordbruksfastighet, skall få förvärva egendomen för nyssnämnda köpeskilling.

I övrigt bör försäljningen enligt styrelsen ske på följande villkor.

Egendomen bör överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som bestämmas av domänstyrelsen. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar skall ingå i försäljningen. Vidare skall innehavare av överegendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

#### *Departementschefen*

Då jag icke har något att erinra mot försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Hornstäve Prästgård 3<sup>1</sup> i Vreta klostert socken, Östergötlands län, må säljas till den nuvarande arrendatorns son, Lennart Andersson, för en köpeskilling av 133 400 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

4:o

#### **Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup> i Östergötlands län**

*Domänstyrelsen* (skr. 10/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra länsmansbostället  $\frac{1}{2}$  mantal Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup> i Bankekinds socken, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Einar Jonsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Linköping och 3 kilometer från Hasselbackens järnvägsstation, är till den 14 mars 1955 utarrenderad till Einar Jonsson mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 2 846 kronor 75 öre. Ägorna är utlagda i två skiften, hemskitet och skogskiftet, innehållande 47,1 hektar, varav 31,2 hektar tomt, trädgård och åker, 8,5 hektar betesmark, 4,7 hektar skogsmark samt 2,7 hektar annan avrösningsjord och impediment. Trädgården utgöres av en större prydnadsträdgård. Åkern har god arrondering och består av lerjord med växlande mull- och sandhalt. Omkring 5 hektar utgöres av slambildande jord, som dock lider av torra, varjämte cirka 3 hektar består av dungjord. Hävden är god. Dikningsförhållandena är goda på större delen av gården. Virkesförrådet

omfattar 570 m<sup>2</sup>sk. 515 m<sup>2</sup>sk tillhör åldersklasserna III—V. Den ideala medelboniteten beräknas till 4,5.

Byggnadsbeståndet är omodernt och i huvudsak i medelgott skick. Arrendatorn har på egen bekostnad restaurerat arbetarbostaden för enligt uppgift 10 000 kronor. Den elektriska installationen, vattenbrunn med ledningar samt vissa mindre hus och anläggningar tillhör arrendatorn. Forsströms kraftaktiebolag har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Egendomen har del i Vårdsbergsåns regleringsföretag av år 1931 med annuiteter av 105 kronor 2 öre för vart och ett av åren 1939—1963 och 95 kronor 60 öre för år 1964.

Taxeringsvärdet å inägorna är 80 200 kronor jordbruksvärde. Skogen är samtaxerad med annan kronoskog.

*Lantbruksnämnden i länet* har, efter besiktning och utredning, uttalat att egendomen måste anses vara av lämplig omfattning samt att inga särskilda problem föreligger beträffande gården.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättningar den 10 augusti och den 3 september 1954 bl. a. anfört, att jordbruket är medelgott för orten, att om egendomen behålles, kronan beräknas få restaurera manbyggnaden för en kostnad av omkring 40 000 kronor och därjämte inlösa vissa arrendatorn tillhöriga anläggningar samt att arrendatorn brukat gården sedan år 1944 och väl hävdat densamma. Nämnden har föreslagit försäljning av egendomen till arrendatorn och uppskattat saluvärdet till 86 500 kronor.

Värdet av skogsmarken och skogen har, efter särskild uppskattning, av *domänstyrelsen* den 24 juni 1954 fastställts till 10 000 kronor. Klappalättstämpling har ej ansetts böra företagas.

*Vederbörande jägmästare och överjägmästare* har lämnat uppskattningsförslaget utan erinran.

*Domänstyrelsen* har vid utredning funnit, att anledning icke finnes att behålla egendomen i kronans ägo. Saluvärdet å inägorna kan enligt styrelsens värderingsmetod godtagas. Arrendatorn är enligt inhämtad upplysning icke ägare av jordbruksfastighet och torde kunna erhålla lagfart å fånget genom företeende av s. k. landsfiskalsintyg. Styrelsen tillstyrker därför, att egendomen säljes till honom för (86 500 + 10 000 =) 96 500 kronor.

Som försäljningsvillkor i övrigt bör enligt styrelsen föreskrivas följande.

Egendomen bör överlätas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall svara för egendomen berörande torrlägningsföretag. Vidare skall innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den

25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Jonsson har meddelat, att han önskar köpa egendomen samt att han godtagger såväl den föreslagna köpeskillingen som köpevillkoren i övrigt.

### *Departementschefen*

Jag biträder domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup> i Bankekinds socken, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator Einar Jonsson för en köpeskilling av 96 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o

### **Normlösa Bredgården 1<sup>1</sup> i Östergötlands län**

*Domänstyrelsen* (skr. 3/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra häradshövdingbostället 1 mantal Normlösa Bredgården 1<sup>1</sup> i Normlösa socken, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Karl Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen är belägen 14 kilometer från Skänninge och 1 kilometer från Normlösa järnvägsstation. Den är utarrenderad till Andersson till den 14 mars 1956 mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 7 488 kronor 33 öre. Ägorna är utlagda i ett skifte, innehållande 58,9 hektar, varav 58,3 hektar tomt, trädgård och åker samt 0,6 hektar avrösningsjord och impediment. Trädgården omfattar cirka 1 hektar och är mycket väl-skött. Åkern utgöres av tämligen mullrik lerjord (dungjord). Täckdikningen, som utfördes för mer än 50 år sedan, fungerar ännu relativt väl. Hävden är god. Skog saknas.

Byggnadsbeståndet är beträffande bostäderna i gott skick. Manbyggnaden och arbetarbostaden uppfördes år 1949 respektive år 1947. Övriga hus är i huvudsak medelgoda. Ladugården behöver dock restaureras, och maskinhall bör inredas i stallet. Egendomen drives för närvarande kreaturslös. Den elektriska anläggningen, med undantag av installationerna i bostäderna, tillhör arrendatorn. Svartådalens elektriska distributionsförening har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet är 154 600 kronor jordbruksvärde.

*Lantbruksnämnden i länet* har anfört, att egendomen måste anses vara av lämplig omfattning, att inga särskilda problem beträffande gården föreligger samt att eventuell yttre rationalisering avseende granngårdarna bör ske mellan dessa inbördes.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättningar den 5 augusti och den 3 september 1954 föreslagit försäljning av egendomen till Andersson och

uppskattat saluvärdet till 230 500 kronor. Den bästa åkern, 45 hektar, har därvid värderats efter 4 300 kronor för hektar. Nämnden har tillika upplyst, att egendomen brukats av Andersson sedan år 1938 och dessförinnan av dennes fader sedan år 1908.

*Domänstyrelsen* har vid utredning år 1952 icke funnit anledning föreligga att behålla egendomen i kronans ägo. Det åsatta saluvärdet har vid prövning enligt styrelsens värderingsmetod befunnits vara godtagbart. Styrelsen tillstyrker därför, att egendomen säljes för 230 500 kronor till Andersson, vilken enligt uppgift icke är ägare av jordbruksfastighet. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Unnerstad Mellängård 2<sup>1</sup>.

*Andersson* har skriftligen förklarat sig godkänna köpeskillingen och försäljningsvillkoren i övrigt.

#### *Departementschefen*

Jag tillstyrker försäljning av egendomen. Då såväl den överenskomna köpeskillingen som försäljningsvillkoren i övrigt synes mig kunna godtagas, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Normlösa Bredgården 1<sup>1</sup> i Normlösa socken, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator Karl Andersson för en köpeskillning av 230 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o

#### Hogstad 15<sup>1</sup> i Östergötlands län

*Domänstyrelsen* (skr. 23/10 1954) hemställer, att kronoegendomen förra kaptensbostället 1½ mantal Hogstad 15<sup>1</sup> i Hogstads socken, Östergötlands län, skall säljas till avlidne arrendatorn Knut Carlssons dödsbodelägare.

Om egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som bildats genom sammanläggning av 1 mantal Hogstad Herregård 9<sup>1</sup> och ½ mantal Hogstad 10<sup>1</sup>, är belägen 10 kilometer från Skänninge och 2 kilometer från Hogstads järnvägsstation. Egendomen är utarrenderad till den 14 mars 1958 mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 4 995 kronor 80 öre. Egendomen, som är utlagd i två skiften, hemskiftet och utskiftet, har en areal av 60,8 hektar, därav 52,3 hektar tomt, trädgård och åker, 5 hektar skogsmark, 2,5 hektar annan avrösningsjord och 1 hektar impediment.

Åkerjorden utgöres till större delen av mullhaltig lerjord med klappersten samt i övrigt av mullrik lera, allt av god beskaffenhet. Omkring 8,5 hektar av åkern nyttjas till bete. Virkesförrådet i skogen har uppskattats

till 710 m<sup>3</sup> sk. 600 m<sup>3</sup> sk tillhör åldersklass V och 110 m<sup>3</sup> sk åldersklass II. Den ideala medelboniteten beräknas till 4,61.

Manbyggnaden och södra flygeln befinner sig i knappt medelgott skick, norra flygeln i mindre gott skick samt ladugårds- och stallbyggnaden ävensom vagns- och vedboden i medelgott skick. Maskinhallen är i gott skick. Ett antal byggnader och anläggningar, däribland den elektriska installationen, en i berg borrarad brunn, hydroforanläggningen med vattenledningar till manbyggnaden, flyglarna och ladugården tillhör arrendatorn. Motala Ströms kraftaktiebolag, statens vattenfallsverk och Krafttransportaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över ägora.

Till egendomen hör andel i Göstrings häradsallmanning. Avkastningen, vilken uppbäres av arrendatorn, har under de senaste tio åren uppgått till 20 m<sup>3</sup> sk årligen. Egendomen har vidare del i Hogstad-Mjärdevi dikningsföretag år 1949 — för vilket arrendatorn erlagt 5 200 kronor — samt i Hogstads Skattegårds dikningsföretag år 1944, för vilket kronan utlagt 891 kronor 22 öre.

Taxeringsvärdet är 142 400 kronor jordbruksvärde och 3 800 kronor skogsvärde.

Med anledning av att numera avlidne arrendatorn av egendomen Knut Carlsson år 1951 gjort ansökan att få köpa densamma har såväl *domänintendenten* som vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* tillstyrkt försäljning, den sistnämnde dock under framläggande av förslag om överföring av utskiftet, varå skogsmarken finnes, till annan närbelägen kronoegendom.

*Lantbruksnämnden i länet* har ansett, att egendomen bör behållas i nuvarande omfattning. Nämnden har därjämte upplyst, att ägaren av grannfastigheten Hogstad 1<sup>s</sup> med Hogstad 3<sup>7</sup>, P. Holm, hos nämnden anmält, att han är intresserad av att förvärva tillskottsjord från kronoegendomen men att, då hans fastigheter har ringa areal, sammanlagt 3,96 hektar, och är försedda med små och mindre goda byggnader, önskemålet icke ansetts böra tillmötesgå. En förstärkning av Holms jordbruk skulle enligt nämnden medföra dels att en stor investering i nya byggnader måste göras på dennes fastigheter, dels ock att byggnaderna på kronoegendomen icke blir utnyttjade.

*Riksantikvarieämbetet* har anfört, att det kulturhistoriska värdet av ifrågavarande egendoms gårdsanläggning utan tvivel är sådant, att egendomen bör behållas i kronans ägo. Ämbetet har emellertid icke velat sätta sig försäljning under förutsättning, att i samband därmed skyddsföreskrifter utfärdas jämlikt lagen den 12 juni 1942 om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader. Enligt ämbetets mening bör skyddsföreskrifterna gälla manbyggnaden och flyglarnas exteriörer, manbyggnadens interiör vad beträffar rumsdistributionen samt därjämte visst område kring sagda byggnader.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 26 november 1953 tillstyrkt försäljning av egendomen till Knut Carlssons dödsbodelägare under villkor, att skyddsföreskrifter utfärdas jämlikt den av riksantikvarieäm-

betet återopade lagen. Såsom saluvärde å jordbruket har föreslagits 206 200 kronor, därav 11 600 kronor å allmänningdelen. Nämnden har vidare framhållit, att — i händelse egendomen kommer att behållas i kronans ägo — manbyggnaden och södra flygelbyggnaden erfordrar modernisering för en sammanlagd kostnad av omkring 50 000 kronor. Kostnaden för inlösen av arrendatorns elektriska anläggning och vattenledning har av nämnden beräknats till 8 000 kronor.

*Domänstyrelsen* har den 17 oktober 1953 fastställt värdet å skogen och skogsmarken till 9 500 kronor.

*Dödsbodelägarna* har genom änkan Anna Carlsson förklarat sig villiga att förvärva egendomen för en köpeskilling av (206 200 + 9 500 =) 215 700 kronor.

*Domänstyrelsen* har upplyst, att egendomen vid en år 1952 företagen inventering hänförs till den grupp av kronoegendomar, som bör säljas. På grund härav och då egendomen innehafts av framlidne Knut Carlsson under tiden 1932—1953 och av dennes dödsbodelägare sedan sistnämnda år, har styrelsen tillstyrkt försäljningen till dödsbodelägarna. Vid prövning enligt styrelsens värderingsmetod har det föreslagna saluvärdet å inägorna befunnits godtagbart. Genom att skyddsföreskrifter av förut berört slag avses skola meddelas i samband med överlåtelsen skapas — enligt styrelsen — förutsättningar för att den kulturhistoriskt värdefulla gårdsanläggningen kommer att bevaras även efter det gården kommit i enskild ägo.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Egendomen bör överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som senare bestämmes. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag av eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall medgiva vattenfallsstyrelsen såsom ägare av strömfallsfastigheten Ekenäs 2<sup>e</sup> i Vinnerstads socken rätt att kostnadsfritt för all framtid behålla över egendomen framdragna elektriska ledningar. Med skyldighet att ersätta skada skall vattenfallsstyrelsen tillika äga borttaga för ledningarna hinderliga och för deras säkerhet farliga träd och buskar, vilka skall tillfalla markägaren och tillvaratagas av denne. Vattenfallsstyrelsens personal skall erhålla obehindrat tillträde till egendomen för ledningarnas tillsyn, underhåll och reparation. Till säkerhet för nämnda rättigheter skall inteckning få meddelas i egendomen. Intill dess inteckning meddelats, skall köparen vara skyldig att vid överlåtelse av egendomen eller del därav göra förbehåll om rättigheternas bestånd och tillförbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll. Vidare skall innehavare av övriga över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. Manbyggnaden med flyglar skall göras till föremål för registrering jämlikt lagen den 12 juni 1942 (nr 354) om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader. I samband därmed bör föreskrift meddelas,



1) att byggnaderna eller delar därav ej utan riksantikvariens samtycke må rivras eller eljest till sitt yttre ombyggnas eller förändras,

2) att byggnaderna eller delar därav ej utan riksantikvariens samtycke må till sitt inre ombyggnas,

3) att det till byggnaderna hörande gårdsutrymmet ej må utan riksantikvariens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring,

4) att, därest åtgärd som nyss sagts vidtages utan riksantikvariens samtycke, denne må på ägarens bekostnad återställa byggnaden eller området i förutvarande skick, om så kan ske,

5) att, därest byggnaderna ej underhållas, riksantikvarien må vidtaga erforderlig åtgärd härför, samt

6) att kostnaden för åtgärd, som under 5) sägs, skall gäldas av ägaren, om det med hänsyn till dennes villkor, byggnadernas användbarhet och omständigheterna i övrigt ej är oskäligt.

Köparen skall svara för på egendomen belöpande utgifter för fastigheten berörande torrlägningsföretag. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

### Departementschefen

Jag har icke något att erinra mot att ifrågavarande kronoegendom försäljes på föreslagna villkor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Hogstad 15<sup>1</sup> i Hogstads socken, Östergötlands län, må säljas till avlidne arrendatorn Knut Carlsons dödsbodelägare för en köpeskilling av 215 700 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:o

### Kronoparken Skede i Jönköpings län

Domänstyrelsen (skr. 9/11 1954) hemställer, att skifte II av kronoparken Skede i Skede socken, Jönköpings län, skall i fyra olika lotter säljas till hemmansägarna Einar Carlsson, Rune Axelsson och David Svensson samt handlanden Verner Andersson.

Beträffande salulotternas beskaffenhet m. m. inhämtas följande.

Kronoparksskiftet är beläget omkring 6 kilometer nordost om Skede kyrka. Skogsmarken, som är jämn, är liksom skogen i stort sett av god till medelgod beskaffenhet. Telefon- och kraftledning är framdragna över lotterna. Särskilda taxeringsvärden har ej åsatts de olika lotterna, vilka betecknats med litt. A, Ah, Ai och Ag.

Lotten A, som är utlagd i två skiften, omfattar 40,9 hektar, varav 0,2 hektar åker, 38,3 hektar skogsmark och 2,4 hektar impediment. Virkesförrådet omfattar 4 880 m<sup>3</sup>sk eller 127 m<sup>3</sup>sk per hektar. 1 260 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten beräknas till 4,95.

Lotten är obebyggd.

*Lotten Ah* omfattar i två skiften 26,1 hektar, varav 25,2 hektar skogsmark och 0,9 hektar impediment. Skogsmarken har ett virkesförråd av 2 800 m<sup>3</sup>sk eller 110 m<sup>3</sup>sk per hektar. 2 110 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten beräknas till 4,9.

Bebyggelse saknas.

*Lotten Ai* innehåller 17,5 hektar, varav 10,1 hektar skogsmark och 7,4 hektar impediment. Virkesförrådet uppgår till 1 150 m<sup>3</sup>sk eller 114 m<sup>3</sup>sk per hektar. 220 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten är 5,5.

Byggnader saknas.

*Lotten Ag* (sågverkstomt) omfattar 0,5 hektar skogsmark och är till den 1 januari 1956 utarrenderad till Verner Andersson mot en årlig avgäld av 150 kronor. Å tomten, som saknar skog, finnes en sågverksanläggning, vilken tillhör Andersson.

Med anledning av att till domänstyrelsen inkommit ansökningar om förvärv av vissa lotter å nyssnämnda skifte har *skogstaxatorn*, jägmästaren Anton Hellström på styrelsens uppdrag verkställt saluvärdering av skiftet och i samband därmed framlagt följande försäljningsförslag.

*Lotten A* föreslås skola säljas till ägaren av fastigheten Ekekull Lillegård 3<sup>s</sup>, Einar Carlsson, för en köpeskilling av 59 000 kronor. Från försäljningen bör undantagas en klappalättstämpling om 900 m<sup>3</sup>sk.

*Lotten Ah* bör säljas till ägaren av Ekekull Lillegård 3<sup>s</sup>, Rune Axelsson, för en köpeskilling av 26 700 kronor. En klappalättstämpling om 1 000 m<sup>3</sup>sk avses skola undantagas från försäljningen.

*Lotten Ai* skall enligt förslaget säljas till ägaren av Ekekull Lillegård 3<sup>s</sup>, David Svensson, för en köpeskilling av 16 000 kronor. Från försäljningen bör undantagas en klappalättstämpling om 200 m<sup>3</sup>sk.

*Lotten Ag*, som avses att avstyckas till särskild fastighet, bör säljas till Verner Andersson för en köpeskilling av 3 000 kronor.

*Lantbruksnämnden i länet* har tillstyrkt försäljning av lotterna A och Ah, då därigenom tvenne bärkraftiga jordbruk kommer att bildas. Nämnden har vidare anfört, att Ekekull Lillegård 3<sup>s</sup> närmast är att betrakta som ett stödjordbruk, vilket ej kan göras fullt bärkraftigt genom tillskottsjord från kronoparken. Då emellertid sistnämnda fastighet har behov av ytterligare betesmark och härför lämplig mark finnes å kronoparken, har nämnden icke heller något att erinra emot försäljningen av lotten Ai. Nämnden har samrått med *överlantmätaren*, som förklarar att anledning till erinran ej föreligger mot den ifrågasatta fastighetsbildningen.

*Vederbörande jägmästare* och *överjägmästare* har icke haft något att erinra mot försäljningarna.

*Domänstyrelsen*, som godtagit de av skogstaxatorn uppskattade saluvärdena, har beräknat dagsvärdet å de företagna klappalättstämplingarna, vilka avses skola säljas särskilt, till respektive 37 000, 43 000 och 10 000 kronor. Styrelsen har vidare anfört, att den för sin del icke har något att erinra mot försäljningsförslaget i vad avser lotterna A, Ah och Ag. Då av

skiftet härefter endast återstår lotten Ai, bör denna lott lämpligen ej vara kvar i kronans ägo. Styrelsen har därför intet att invända mot att även sissnämnda lott säljes.

Som försäljningsvillkor bör enligt styrelsen i övrigt föreskrivas följande.

*Beträffande envar av lotterna:* Salulotten skall tillträdas vid köpekontraktets underskrivande i då befintligt skick. Köpeskillingen skall erläggas kontant till domänstyrelsen vid tillträdet. Kronan skall ombesörja, att påbörjad förrättning för områdets avstyckning fullföljes, varvid i avstyckningsprotokollet angivna bestämmelser skall gälla. Parterna skall vara skyldiga tåla de jämkningar i områdets areal, gränser och eljest, vilka kan komma att bestämmas vid avstyckningen. Innehavare av över salulotten med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar skall förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningarna. Köparen skall respektera avtal, enligt vilket jakträtten å kronoparken Skede utarrenderats för tiden till den 1 juli 1957 i vad nämnda avtal berör den försålda lotten. Köparen skall betala samtliga å lotten på tiden efter tillträdesdagen belöpande skatter och onera jämte kostnaderna för avstyckning, lagfart och övriga med köpet förenade utgifter. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

*Beträffande lotten A:* I köpet skall icke ingå dels en med yxa utstämplad post om 570 m<sup>2</sup>sk, dels därutöver omedelbart avverkningsbar skog om 330 m<sup>2</sup>sk. Köparen skall dock äga rätt att i samband med köpets avslutande förvärva nämnda virkesposter till pris, som bestämmes av domänstyrelsen med hänsyn till då rådande prisläge, därvid köpeskillingen skall ökas med värdet av posterna. Därest överenskommelse om försäljning av nämnda virkesposter icke träffas med köparen, skall kronan eller köparen av posterna förbehållas rätt att behålla posterna å rot intill två år efter köpets avslutande och ha virket kvarliggande högst ett år därefter, med rätt för posternas ägare att disponera för posternas utdrivning erforderliga vägar och upplagsplatser.

*Beträffande lotten Ah:* I köpet skall icke ingå en omedelbart avverkningsbar virkespost om 1 000 m<sup>2</sup>sk. Köparen skall dock äga rätt att i samband med köpets avslutande förvärva nämnda virkespost till pris, som bestämmes av domänstyrelsen med hänsyn till då rådande prisläge, därvid köpeskillingen skall ökas med värdet av posten. Därest överenskommelse om försäljning av nämnda virkespost icke träffas med köparen skall kronan eller köparen av posten förbehållas rätt att behålla posten å rot intill två år efter köpets avslutande och ha virket kvarliggande högst ett år därefter, med rätt för postens ägare att disponera för postens utdrivning erforderliga vägar och upplagsplatser.

*Beträffande lotten Ai:* I köpet skall icke ingå en omedelbart avverkningsbar virkespost om 200 m<sup>2</sup>sk. I övrigt skall gälla samma särskilda villkor som beträffande lotten Ah.

*Beträffande lotten Ag:* I köpet skall ej ingå å området befintliga, enskilda tillhöriga byggnader och anläggningar. Från och med tillträdesdagen skall det rörande salulotten gällande arrendeavtalet upphöra att gälla och samtliga mellan köparen och kronan förefintliga, på arrendeav-

talet grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter anses reglerade i och genom försäljningen.

*Vederbörande köpare* har förklarat sig villiga att förvärva lotterna på de föreslagna villkoren.

### *Departementschefen*

Jag har intet att erinra mot domänstyrelsens försäljningsförslag. För försäljning av lotten A är riksdagens medverkan erforderlig. Frågan om försäljning av lotterna Ah, Ai och Ag torde i samband därmed böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att skifte II av kronoparken Skede i Skede socken, Jönköpings län, må säljas i fyra olika lotter, varav lotten A till ägaren av fastigheten Ekekull Lillegård 3<sup>a</sup>, Einar Carlsson, för en köpeskillning av 59 000 kronor, lotten Ah till ägaren av Ekekull Lillegård 3<sup>a</sup>, Rune Axelsson, för en köpeskillning av 26 700 kronor, lotten Ai till ägaren av Ekekull Lillegård 3<sup>a</sup>, David Svensson, för en köpeskillning av 16 000 kronor och lotten Ag till Verner Andersson för en köpeskillning av 3 000 kronor, samtliga lotter på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

8:o

### **Borrby 62<sup>a</sup> i Kristianstads län**

*Domänstyrelsen* (skr. 16/10 1953) hemställer, att ett område om cirka 5,21 hektar av kronoegendomen förra skvadronchefsbostället 3<sup>1/4</sup> mantal Borrby 62<sup>a</sup> i Borrby municipalsamhälle, Kristianstads län, skall säljas till Borrby kommun.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen är till den 14 mars 1956 utarrenderad till Helge Jönssons dödsbo mot en avgäld, som för arrendeåret 1952/53 utgick med 11 676 kronor 78 öre. Efter försäljning under årens lopp av ett stort antal områden från egendomen utgör arealen numera 119 hektar, därav 105 hektar åker och tomt samt 14 hektar äng och odlingsmark.

Taxeringsvärdet är 340 000 kronor.

Det för försäljning avsedda markområdet har å ett år 1950 upprättat förslag till ändring av stadsplanen för kvarteret Frankatoften m. fl. betecknats som industriområde och utgöres huvudsakligen av åkerjord.

*Borrby kommun* har anhållit, att få förvärva markområdet för industri- och verkstadsbebyggelse, då lämplig mark för detta ändamål helt saknas inom kommunen.

*Förre domänintendenten* har i ärendet anmärkt, att över egendomen har framdragits ett avloppsdike, vari allt avloppsvatten från samhället utsläppes. Det förorenade vattnet sprider sommartid en outhärdlig stank, som måste vara hälsovådlig. Förhandlingar om markförsäljning bör därför ej upptagas, förrän kommunen visar, att den ämnar vidtaga åtgärder för igenläggning av diket och anläggning av reningsverk.

I anledning härav har *kommunalnämnden* bl. a. framhållit, att i samhället finnes omkring 320 fastigheter, varav endast omkring 60 har sina avlopp anslutna till ifrågakvarande dike, att ytterligare förorening orsakas från fastigheter utanför samhället, att sammanträde med delägarna i Tuvebäckens regleringsföretag hållits i september 1950 för behandling av frågan, att kommunen givetvis ej kan ställa sig avvisande beträffande sin del av kostnaderna, därest övriga delägare i företaget är villiga delta i kostnaderna för diket igenläggning, samt att plan för vatten och avlopp inom samhället föreligger klar för utbyggnad, enligt vilken plan allt spillvatten skall avledas från diket.

*Kommunalfullmäktige* har anfört, att kommunen icke kan förbinda sig att inom viss föreslagen kortare tid vidtaga åtgärder till förhindrande av att avloppsvatten från samhället utsläppes i det vid egendomen befintliga avloppsdiket. Samhällets vatten- och avloppsfrågor kommer att lösas i tre etapper enligt uppgjord plan.

*Länsarkitekten i länet* har uttalat, att kommunen bör förbinda sig att inom viss tid vidtaga åtgärder för att hindra att avloppsvatten utsläppes i avloppsdiket, dock endast under förutsättning att dylika åtgärder kan inordnas i den för samhället upprättade planen för vatten- och avloppsledningarnas etappvisa utbyggande.

*Distriktsingenjören för vatten och avlopp i Malmöhus och Kristianstads län* har — med instämmande av *förste provinsialläkaren* — yttrat, att diket enligt den avloppsplan, som finnes upprättad för samhället, skall användas endast för att avleda ytvatten. Denna användning motiverar icke en kulvertering av diket. Vidare påpekas, att ett reningsverk skall anläggas inom samhällets östra del. Den nu aktuella egendomen är belägen inom dess västra del. Till reningsverket skall efter hand allt avloppsvatten från samhället föras, varigenom diket kommer att saneras. Genom en nyligen påbörjad första utbyggnad av ledningsnätet kommer avloppsvattnet från en tämligen stor del av de fastigheter, som nu förorenar diket, att tillföras de nya avloppsledningarna. För flertalet av de återstående fastigheterna — runt Borrby järnvägsstation — kommer i en senare utbyggnadsetapp att anläggas ledningar med anslutning till reningsverket. Distriktsingenjören anser därför, att en omedelbar sanering av diket icke är möjlig att genomföra, varjämte det torde vara svårt för kommunen att påtaga sig ansvaret för en viss utbyggnadsföljd av avloppsanläggningen, eftersom utförandet av denna helt är en municipalsamhällets uppgift.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har — under åberopande av vad distriktsingenjören anfört — uttalat, att kommunen ej bör åläggas vidtaga åtgärder till förhindrande av att avloppsvatten från samhället utsläppes i diket.

Beträffande försäljningsfrågan i övrigt har *förre domänintendenten* yttrat, att egendomen efter förut verkställda markförsäljningar besväras av alltför stora och många byggnader. Avstyckning av ytterligare jord kan därför knappast tillstyrkas. Å andra sidan torde det vara svårt för domänverket att motsätta sig ett större samhälles behov av industrimark, om sådan icke kan anskaffas på annat håll.

Nuvarande *domänintendenten* har tillstyrkt försäljning av området efter ett pris av 1 krona 60 öre för kvadratmeter, dock först sedan kommunen förbundit sig att omedelbart låta företaga utredning angående igenläggning av diket samt att därefter låta utföra arbetet och deltaga i kostnaderna för detsamma.

*Bostadsstyrelsen* har i huvudsak anfört följande.

Försäljningsområdets areal, 52 100 kvadratmeter, skall enligt stadsplanen nyttjas på följande sätt:

industrimark	36 800 m <sup>2</sup>
parkmark	9 300 »
gatumark	6 000 »
	<hr/>
	52 100 m <sup>2</sup>

Exploateringstiden synes kunna uppskattas till 10 år. Tomter inom planområdet har i samband med tidigare försäljningar värderats till 2 kronor för kvadratmeter. Gat- och parkmarken bör icke åsättas något värde. Med ledning härav kan nettointkomsten av området efter avdrag av administrationskostnaden, 2 200 kronor, uppskattas till  $(36\,800 \times 2\,200 =)$  71 400 kronor samt nuvärdet efter en räntefot av 3,5 procent till 59 380 kronor. Bostadsstyrelsen tillstyrker försäljning för en köpeskilling av 60 000 kronor, motsvarande 1 krona 15 öre för kvadratmeter råmark.

*Kommunalfullmäktige* har efter att ha tagit del av försäljningsförslaget beslutat inköpa området för en köpeskilling, beräknad efter 1 krona 15 öre för kvadratmeter.

Med hänsyn till det behov av tomtmark för industriändamål, som uppgivits föreligga i Borrby municipalsamhälle, och då intet finnes att erinra mot den av bostadsstyrelsen föreslagna köpeskillingen — 1 krona 15 öre för kvadratmeter — tillstyrker *domänstyrelsen*, att ifrågavarande stadsplane-lagda område försäljes till kommunen. Styrelsen förutsätter därvid, att avloppsfrågan kommer att lösas på sätt kommunen uppgivit.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Området bör — efter avstyckning — överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Kronan eller egendomens

arrendator tillhöriga, å området eventuellt befintliga anläggningar skall icke ingå i försäljningen. Köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet. Kommunen skall respektera det för egendomen till den 14 mars 1956 gällande arrendekontraktet. Kommunen skall erlagga kostnaderna för avstyckning av och lagfart å området jämte övriga med köpet förenade utgifter ävensom svara för å området för tiden från tillträdesdagen belöpande skatter och onera. Vidare skall innehavare av över området med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för kommunen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

### Departementschefen

Med beaktande särskilt av vad vederbörande distriktsingenjör för vatten och avlopp anfört rörande avloppsfrågans lösande finner jag icke skäl att kommunen i samband med förvärvet av området åläggas vidtaga några särskilda åtgärder beträffande avloppsdiket å egendomen. Försäljningen torde alltså böra äga rum på de villkor, domänstyrelsen föreslagit.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att ett område om cirka 5,21 hektar av kronoegendomen Borrby 62<sup>1</sup> i Borrby municipalsamhälle, Kristianstads län, må — sedan avstyckning av området ägt rum — säljas till Borrby kommun för en köpeskillning, beräknad efter 1 krona 15 öre för kvadratmeter samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

9:0

### Köpinge 91<sup>1</sup> i Kristianstads län

Domänstyrelsen (skr. 10/9 1954) hemställer, att kronoegendomen förra regementskvartermästarebostället <sup>99/123</sup> mantal Köpinge 91<sup>1</sup> i Köpinge socken, Kristianstads län, skall — med undantag av visst område — säljas till egendomens arrendator Olof Persson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. inhämtas följande.

Egendomen, vars hemskifte är beläget omkring 1 kilometer från Köpinge järnvägsstation, består — förutom av nämnda skifte — av ett ängsskifte och ett s. k. fäladsskifte, vilka är belägna omkring fyra kilometer från hemskiftet. Egendomen innehåller sammanlagt omkring 55 hektar, därav cirka 20 hektar åker och 34,5 hektar äng. Med undantag av fäladsskiftet är egendomen upplåten på arrende till den 14 mars 1955 mot en avgäld av 3 800 kronor.

Den huvudsakliga delen av åkerjorden är belägen å hemskiftet. Åker-

jorden består närmast gårdsbyggnaderna av sandmylla på kalkhaltig alv och å inägoskiftet i övrigt av sandmylla på ler- och sandbotten — allt av god beskaffenhet. Å ängsskiftet består åkerjorden av lerblandad mylla på ler- och sandbotten. Åkerjorden är överallt väl hävdad. Ängen är dålig till följd av översvämningar från Helgeån. Fäladsskiftet utgöres helt av ängs- och betesmark på sand- eller grusbotten.

Samtliga kronan tillhöriga byggnader är i medelgott skick. Ett hönshus tillhör arrendatorn, som jämväl äger vattenledningen och den elektriska installationen. Sydsvenska kraftaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över ägora. Egendomen har del i Nedre Helgeåns regleringsföretag av år 1936. Dess del i kostnaderna härför har guldits av domänstyrelsen.

Taxeringsvärdet utgör 97 200 kronor.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättningar den 21 januari och den 2 april 1953 saluvärderat hemskiftet och ängsskiftet om sammanlagt cirka 43,3 hektar, därav 20 hektar åker, 22,8 hektar äng och 0,5 hektar avrösningsjord, till 109 200 kronor. Värderingen har verkställts med utgångspunkt från det skick, vari egendomen på grund av bestämmelserna i arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. Nämnden har förordat försäljning av nyssnämnda två skiften till Persson. Vad åter angår fäladsskiftet, vilket innehåller 11,8 hektar, bör detta enligt uppskattningsnämndens mening behållas av kronan för att läggas i sambruk med en angränsande arrendegård, förra skvadronchefsostället 1 mantal Köpinge 90<sup>1</sup>.

*Domänintendenten* har tillstyrkt försäljningen.

*Lantbruksnämnden i länet* har förklarat, att ifrågasatt salulott måste betraktas som ett lämpligt bondejordbruk, varför tillstånd till förvärv av lotten kan beviljas Persson. Nämnden har intet att erinra mot att fäladsskiftet utarrenderas till arrendatorn av fastigheten Köpinge 90<sup>1</sup>.

*Arrendatorn* har — efter förhandlingar — godtagit det ifrågasatta saluvärdet.

*Domänstyrelsen* har anfört, att egendomen vid fortsatt utarrendering beräknas ge ett årligt överskott på 84 kronor, motsvarande icke fullt 0,07 procent å ett till 110 000 kronor uppskattat försäljningsvärde. Styrelsen har icke funnit anledning att i kronans ägo behålla hemskiftet och ängsskiftet. Vid sådant förhållande och då egendomen innehafts av arrendatorn sedan år 1942 samt dessförinnan av dennes fader sedan år 1905 föreslår styrelsen, att egendomen med undantag av det s. k. fäladsskiftet säljes till arrendatorn för 109 200 kronor, vilket saluvärde enligt den av styrelsen prövade värderingsmetoden befunnits kunna godtagas. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup>.

Efter remiss har *lantmäteristyrelsen* den 21 oktober 1954 avgivit utlåtande i ärendet, varvid lantmäteristyrelsen förklarat, att enligt jorddelningslagen hinder icke synes föreligga för den ifrågasatta delningen av



försäljningsfastigheten. Lantmäteristyrelsen har därvid förutsatt, att fastighetens fäladsskifte avstyckas för sammanläggning med Köpinge 90<sup>1</sup>.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att sistnämnda skifte från och med den 14 mars 1954 är upplåtet till arrendatorn av Köpinge 90<sup>1</sup> samt att domänstyrelsen anmodat vederbörande domänintendent att föranstalta om ifrågavarande lantmåteriförrättning.

Sedermera har vederbörande *domänintendent* i skrivelse den 29 december 1954 meddelat, att Persson avlidit, efterlämnande hustru och omyndig son, samt att arvingarna önskar inköpa egendomen.

### *Departementschefen*

Jag har intet att erinra mot domänstyrelsens förslag, att ifrågavarande kronoegendom — efter avstyckning för sammanläggning med fastigheten Köpinge 90<sup>1</sup> av det s. k. fäladsskiftet — skall säljas. Då egendomens arrendator numera avlidit torde försäljningen i stället ske till dennes dödsbodelägare. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Köpinge 91<sup>1</sup> i Köpinge socken, Kristianstads län, må — med undantag av i det föregående omnämnda fäladsskifte — säljas till dödsbodelägarna efter egendomens arrendator Olof Persson för en köpeskilling av 109 200 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

10:o

### **Torp Östra 8<sup>1</sup> i Malmöhus län**

*Domänstyrelsen* (skr. 19/11 1954) hemställer, att kronoegendomen förra länsmansbostället  $\frac{1}{2}$  mantal Torp Östra 8<sup>1</sup> i Östra Torps socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator August Jönsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 3,5 kilometer från Smygehamns järnvägsstation, har en areal av 10,7 hektar tomt, trädgård och åker. Egendomen är upplåten på arrende till den 14 mars 1956 mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 2 536 kronor 10 öre. Åkerjorden består av djup mylla på ler- och mägerlbotten. Jorden är självdränerande och hävden mycket god.

Samtliga åbyggnader befinner sig i gott skick. Den elektriska anläggningen, värmeledningen i bostadshuset samt hydroforanläggningen med vattenledningar, fränsett vattenledningen till ekonomibygnaden, tillhör arrendatorn. Vemmenhögs och Skytts energiförening har elektrisk ledning framdragen över ägorna.

Taxeringsvärdet är 53 500 kronor jordbruksvärde.

*Lantbruksnämnden i länet* har förklarat sig icke ha något att erinra mot försäljning av egendomen till arrendatorn.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 28 maj 1954 uppskattat saluvärdet till 74 900 kronor. Värderingen har verkställts med utgångspunkt från det skick, vari egendomen på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. För den händelse egendomen skulle komma att säljas till arrendatorn, som på ett utomordentligt sätt skött egendomen, har nämnden förordat avdrag å saluvärdet med 3 800 kronor för arrendatorns anläggningar. Nämnden har vidare, därest egendomen kvarblir i kronans ägo, uppskattat arrendevärdet till 3 000 kronor för år.

*Jönsson* har antagit ett anbud att förvärva egendomen för (74 900 — 3 800 =) 71 100 kronor.

*Domänstyrelsen* upplyser, att egendomen vid inventering hänförs till den grupp av kronoegendomar, som bör försälas. Saluvärdet har styrelsen ansett sig kunna godtaga. *Jönsson* har arrenderat egendomen av kronan, alltsedan densamma indrogs till statsverket år 1932. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen *Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup>*.

#### *Departementschefen*

Jag tillstyrker försäljning av ifrågavarande egendom. Då såväl den överenskomna köpeskillingen som försäljningsvillkoren i övrigt synes kunna godtagas, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen *Torp Östra 8<sup>1</sup>* i *Östra Torps socken, Malmöhus län*, må säljas till egendomens arrendator *August Jönsson* för en köpeskillning av 71 100 kronor och på i hudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

11:o

#### **Skibaröd 2<sup>1</sup> i Malmöhus län**

*Domänstyrelsen* (skr. 20/8 1954) hemställer, att kronoegendomen förra kompanichefsbostället  $\frac{2}{3}$  mantal *Skibaröd 2<sup>1</sup>* i *Högeröds socken, Malmöhus län*, skall försälas till egendomens arrendator *Birger Pettersson*.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från *Eslöv* och 6 kilometer från *Löberöds järnvägsstation*, är till den 14 mars 1958 utarrenderad till *Pettersson* mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgick med 5 527 kronor 64 öre. Egendomen innehåller 64,8 hektar, därav omkring 64,5 hektar tomt och åker. Åkerjorden består av sand eller grusmylla, blandad med

lera och klappersten, till huvudsaklig del på alv av grus. Dikningen är gammal men fungerar ännu delvis ganska tillfredsställande.

Av byggnaderna är en uthuslänga (ladugården) gammal och delvis förbrukad. Ett redskapshus och en arbetarbostad är likaledes gamla och i mindre gott skick. Övriga byggnader är i gott eller tämligen gott skick. Gårdens elektriska utrustning, värmeledningssystemet i manbyggnaden, vattenledningarna med hydrofor ävensom två redskapshus tillhör arrendatorn, som därtill inrett två rum och hall samt badrum i manbyggnaden.

Södra Frosta energiförening har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet är 187 000 kronor.

Lantbruksnämnden i länet har förklarat, att egendomen synes utgöra en lämplig brukningsenhet. Arrendatorn torde kunna erhålla lagfart genom företeende av s. k. landsfiskalsintyg.

Uppskattningsnämnden har vid förrättningar den 28 november 1952 och den 18 mars 1953 saluvärderat egendomen i det skick, vari den enligt gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn, till 245 206 kronor. Då arrendatorn utöver sin kontraktsenliga skyldighet bekostat anläggningar och arbeten å egendomen till ett belopp av 25 407 kronor, har nämnden föreslagit, att från förenämnda saluvärde skall avräknas 18 340 kronor för arrendatorns tillhörigheter. I följd härav har nämnden tillstyrkt försäljning för en till 227 000 kronor avrundad köpeskilling.

Arrendatorn har erbjudit en köpeskilling av 200 000 kronor och därvid bl. a. framhållit, att ett torrläggingsföretag berör egendomen samt att denna på grund därav kommer att belastas med omkring 25 000 kronor. Efter underhandlingar har emellertid arrendatorn — i överensstämmelse med ett av domänintendenten framfört förslag — förklarat sig godtaga en köpeskilling av 210 000 kronor. Därest försäljningen kommer till stånd, är arrendatorn villig att utan ersättning från kronan svara för alla å egendomen belöpande kostnader för ifrågavarande torrläggingsföretag.

I ärendet har vidare upplysts, att berörda torrläggingsföretag, varom fråga väckts efter uppskattningstillfället, benämnes dikningsföretaget Kyrkhult-Hjärä av år 1954. Syneförrättningen har numera vunnit laga kraft, och åtgärder pågår för företagets genomförande. Av egendomen beröres en areal av 12,9 hektar och kostnaden för egendomens del beräknas till 27 159 kronor 86 öre. Vid saluvärderingen har icke tillräcklig hänsyn tagits till föreliggande behov av torrläggning.

Domänstyrelsen har upplyst, att egendomen varit föremål för undersökning i samband med en pågående utredning om vilka kronoegendomar som bör säljas (styrelsens cirkulärskr. nr 39/1951). Jorden har därvid ansetts vara av svag beskaffenhet och samtliga byggnader i knappast medelgott skick. Egendomen har på längre sikt beräknats lämna ett årligt netto av 750 kronor, vilket motsvarar 0,5 procent av ett till 150 000 kronor uppskattat försäljningsvärde. I anslutning till vad sålunda förekommit har

egendomen ansetts böra försäljas. I annat sammanhang har domänintendenten framhållit, att ny ladugård snarast behöver uppföras och arbetarbostaden restaureras samt att kostnaderna härför och nyssnämnda torrlägningsföretag uppgår till omkring 150 000 kronor. Styrelsen anser, att några skäl att behålla egendomen i kronans ägo icke påvisats. Då Birger Pettersson utan anmärkning brukat egendomen sedan år 1923, bör han enligt styrelsen i första hand beredas tillfälle förvärva denna. Med hänsyn till föreliggande förhållanden bör den med Pettersson preliminärt träffade överenskommelsen godtagas. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup>, dock att i förevarande försäljningsärende tillika bör föreskrivas, att köparen skall svara för annuiteter och övriga kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag.

#### *Departementschefen*

Då jag i likhet med domänstyrelsen anser, att ifrågavarande kronoegendom bör försäljas till egendomens nuvarande arrendator, och ej heller i övrigt har något att erinra mot styrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Skibaröd 2<sup>1</sup> i Högseröds socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Birger Pettersson för en köpeskilling av 210 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

12:o

#### **Hede 1<sup>1</sup> i Göteborgs och Bohus län**

*Domänstyrelsen* (skr. 19/11 1954) hemställer, att kronoegendomen förra kaptensbostället 1 mantal Hede 1<sup>1</sup> i Romelanda socken, Göteborgs och Bohus län, skall säljas till lantbrukarna Evert Berndtsson och Oscar Berndtsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen vid Göta älv, 13 kilometer från Kungälv, är till den 14 mars 1956 utarrenderad till Bernhard Berndtssons dödsbodelägare mot en årlig avgäld av 2 250 kronor. Ägorna är utlagda i ett skifte, innehållande 71,2 hektar, därav 28,6 hektar tomt och åker, 6,2 hektar äng och vassar m. m., 7,4 hektar kalhuggen skogsmark, som användes till bete, 22 hektar produktiv skogsmark och 7 hektar impediment.

Äkern består i huvudsak av god till mycket god lerjord. Vissa delar lider dock på grund av sitt läge vid älven av högt grundvattenstånd. Rörtäckdikning förekommer ej. Arronderingen har på grund av vägomläggning under senare år blivit försämrad. Hävden är god. Virkesförrådet i skogen

uppgår till 3 130 m<sup>2</sup>sk, motsvarande 146 m<sup>2</sup>sk/hektar. 460 m<sup>2</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten beräknas till 8,05.

Boningshuset och större delen av ekonomibyggnaderna, av vilka ladugården moderniserades år 1951, är i gott skick. Övriga byggnader, såsom bryggghus, svinhus och en lada, är mindre goda. Den elektriska anläggningen tillhör kronan. Romelanda elektriska distributionsförening har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet å jordbruket är 78 400 kronor. Skogen är samtaxerad med annan kronoskog.

*Lantbruksnämnden i länet* har uttalat, att egendomen är en bärkraftig, välarronderad brukningsenhet, att nämnden ej har något att erinra mot att den försäljes och fortsättningsvis brukas som en självständig enhet, att av dödsbodelägarna endast bröderna Evert, Sten och Oscar Berndtsson uppgivits önska inträda som köpare *samt att* hinder för förvärvstillstånd icke synes föreligga för dem att var för sig eller tillsammans förvärva fastigheten.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 16 september 1954 föreslagit försäljning av egendomen till dödsbodelägarna och åsatt inägorna ett saluvärde av 83 000 kronor. Den bästa åkerjorden, tillhoppa 12 hektar, har härvid värderats efter 3 900 kronor för hektar.

Värdet av skogsmarken och skogen har, efter uppskattning av vederbörande jägmästare, av *domänstyrelsen* den 7 september 1954 fastställts till 56 000 kronor. I detta belopp ingår icke en föreslagen utstämpling medelst s. k. klappalätt om 500 m<sup>2</sup>sk med ett beräknat värde av 22 000 kronor.

*Domänintendenten* har intet att erinra mot att egendomen säljes.

*Domänstyrelsen* har vid utredning — därvid vederbörande jägmästare och överjägmästare förklarar sig anse, att försäljning kan ske utan hinder av befintlig skogstillgång — icke funnit skäl behålla egendomen i kronans ägo. Saluvärdet å inägorna har granskats enligt styrelsens värderingsmetod utan att giva anledning till erinran. Bernhard Berndtsson, som avled år 1952, hade innehaft egendomen sedan år 1915. Den föreslagna utstämplingen om 500 m<sup>2</sup>sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare i första hand erbjudas egendomens köpare till rådande dagspris eller, därest denne ej önskar förvärva stämplingsposten, säljas till annan eller avverkas i domänverkets regi.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i huvudsak följande villkor.

Egendomen bör överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Kronan eller eventuell köpare av en stämplingspost om 500 m<sup>2</sup>sk, vilken icke ingår i försäljningen,

skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och att ha virket kvarliggande högst ett år därefter. Vidare skall innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Sedan *dödsboddelägarna* efter Bernhard Berndtsson tillfrågats, huruvida de är villiga förvärva egendomen för en köpeskilling av (83 000 + 56 000 =) 139 000 kronor och på nyss angivna villkor i övrigt, har Evert Berndtsson och Oscar Berndtsson förklarat sig godkänna köpeskillingen och villkoren i övrigt, varjämte övriga delägare framfört önskemålet, att egendomen måtte säljas till nämnda två delägare.

#### *Departementschefen*

Mot förslaget att sälja ifrågavarande kronoegendom har jag intet att erinra. Den överenskomna köpeskillingen, 139 000 kronor, synes även kunna godtagas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Hede 1<sup>a</sup> i Romelanda socken, Göteborgs och Bohus län, säljes till lantbrukarna Evert Berndtsson och Oscar Berndtsson för en köpeskilling av 139 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

13:o

#### **Björsäter Skattegården 4<sup>a</sup> i Skaraborgs län**

*Domänstyrelsen* (skr. 10/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra mönsterskrivarebostället 1 mantal Björsäter Skattegården 4<sup>a</sup> i Björsäters socken, Skaraborgs län, skall säljas till egendomens arrendator Martin Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Mariestad och 3 kilometer från Lugnås järnvägsstation, är till den 14 mars 1955 utarrenderad till Andersson mot en årlig avgäld av 1 900 kronor. Ägorna är utlagda i ett hemskifte och två skogsskiften, benämnda Småskogen och Storskogen, innehållande tillhopa 62,3 hektar, varav 29,6 hektar tomt och åker samt 32,7 hektar avrösningsjord. Åkern har god arrondering men är sönderskuren av öppna diken (ej täckdikad). Jorden består av lermylla på lerbotten av god beskaffenhet samt av svart- och sandmylla på sandbotten, den senare av svag beskaffenhet. Täckdikning kan ej med fördel utföras, förrän två

bäckar blivit fördjupade. F. n. lider egendomen av för högt grundvattenstånd. Hävden är tillfredsställande. Virkesförrådet i skogen är 4 560 m<sup>3</sup>sk eller 145 m<sup>3</sup>sk per hektar. 2 040 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten beräknas till 5,75.

Manbyggnaden är delvis moderniserad och i medelgott skick. Ladugården och en byggnad, innehållande svin- och hönshus samt vagn- och redskapsbod, nybyggdes år 1947 respektive år 1945 och befinner sig i gott skick. Övriga hus är medelgoda. Vatten- och avloppsledningar till manbyggnaden tillhör arrendatorn. Björsätters m. fl. socknars elektriska andelsförening har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Till egendomen hör andel i dels Östra Stöpens häradsallmänning med en årlig utdelning under senare år av 40 kronor, dels ock Björsätters byallmänning, bestående av en grusgrop och fiskevatten m. m., med en årlig utdelning under den senaste tioårsperioden av i medeltal 38 kronor.

Taxeringsvärdet är 91 200 kronor, varav 59 200 kronor jordbruksvärde och 32 000 kronors skogsvärde.

*Lantbruksnämnden i länet* har anfört, att egendomen, bedömd ur jordpolitisk synpunkt, är av mycket önskvärd typ med utmärkt arrondering, att nämnden, om egendomen befines böra säljas, för sin del tillstyrker försäljning av hela registerfastigheten i befintligt skick samt att, om arrendatorn eller annan köpare icke skulle vilja förvärva egendomens båda skogskiften, det ena skiftet enligt nämndens mening bör avstyckas för försäljning till och sammanläggning med något av de många skogfattiga jordbruken i Björsätters socken.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 4 juni 1954 föreslagit försäljning till arrendatorn och saluvärderat hemskiftet inklusive allmänningsandelarna till 78 500 kronor, varav 1 500 kronor utgör kapitalvärdet av allmänningsandelarna. Värdet av åkern har beräknats efter 2 600 kronor för hektar. Saluvärdet har uppskattats med utgångspunkt från att underhållet är i fullgott skick.

Skogsmarken och skogen har, efter uppskattning av vederbörande jägmästare, genom beslut av *domänstyrelsen* den 14 september 1954 åsatts ett värde av 62 000 kronor, i vilket belopp icke ingår en klappalättstämpling om 1 200 m<sup>3</sup>sk. Denna stämplingspost har med nu gällande priser ett värde av 60 000 kronor.

*Revirförvallaren* har ansett sig böra avstyrka försäljning av egendomen på grund av den relativt stora skogstillgången.

*Domänstyrelsen* har vid utredning funnit egendomen tillhöra den grupp av kronoegendomar, som bör försälas. Det av uppskattningsnämnden åsatta saluvärdet har vid granskning enligt styrelsens värderingsmetod befunnits godtagbart. Arrendatorn, som enligt inhämtad uppgift icke är ägare av jordbruksfastighet, har innehaft egendomen sedan år 1938. Styrelsen tillstyrker förty, att egendomen skall säljas till honom för (78 500 + 62 000 =) 140 500 kronor. En stämplingspost om 1 200 m<sup>3</sup>sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare i första hand erbjudas arren-

datorn till rådande dagspris eller avverkas i domänverkets regi.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Egendomen bör överlätas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Kronan eller eventuell köpare av en stämplingspost om 1 200 m<sup>2</sup>sk, vilken icke ingår i försäljningen, skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst ett år därefter. Vidare skall innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Andersson har skriftligen meddelat, att han godkänner det åsatta priset, 140 500 kronor.

#### *Departementschefen*

Försäljningsförslaget föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Björsäter Skattegården 4<sup>1</sup> i Björsäters socken, Skaraborgs län, må säljas till egendomens arrendator Martin Andersson för en köpeskilling av 140 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

14:o

#### **Timmersdala Munkgården 4<sup>1</sup> i Skaraborgs län**

*Domänstyrelsen* (skr. 3/12 1954) hemställer, att kronoegendomen förra förste furirbostället 1 mantal Timmersdala Munkgården 4<sup>1</sup> i Timmersdala socken, Skaraborgs län, skall säljas till egendomens arrendator Gustav Rickard Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från Skövde och 1 kilometer från Timmersdala samhälle, är utarrenderad till Andersson för tiden till den 14 mars 1956 mot en avgäld av 1 400 kronor för år. Arealen är 77,4 hektar, fördelad på fyra skiften, nämligen hemskiftet om 25,2 hektar tomt och åker samt 15,3 hektar äng, Billingskiftet om 0,3 hektar åker och 6,8 hektar äng och hagmark samt två å förra allmanningen Klyftamon belägna skiften om tillhoppa 29,8 hektar skogsmark. Åkern å hemskiftet, vars arron-



dering är god, består av lerjord, mossjord och sandjord, allt av medelgod beskaffenhet. Täckdikning förekommer icke. Hävden är tillfredsställande. Ängen är delvis igenvuxen med buskar och utgöres till cirka 4 hektar av försumpad strandmark vid sjön Lången. Virkesförrådet i skogen uppgår till 4 890 m<sup>3</sup>sk eller 142 m<sup>3</sup>sk per hektar. 1 320 m<sup>3</sup>sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten beräknas till 6.

Manbyggnaden, som ej är helt moderniserad, befinner sig i medelgott skick. Ekonomihuset är otidsenliga och arbetskrävande. Den elektriska anläggningen, värmeledningen i manbyggnaden och ett hönshus tillhör arrendatorn. Nykvarn—Tidans elektriska distributionsförening har elektriska ledningar framdragna över hemskiftet.

Egendomen har del i vattenavledningsföretaget Lången—Kräftån—Tidan med en årlig annuitet av 195 kronor 12 öre t. o. m. år 1964 och 177 kronor 45 öre för år 1965. Till egendomen hör ett invid Billingskiftet beläget, år 1954 till särskild fastighet avstyckat grustag om 0,3 hektar ävensom andel i Östra Stöpens häradsallmänning med en årlig utdelning under senare år av i medeltal 40 kronor.

Taxeringsvärdet är 70 600 kronor, varav 44 100 kronor jordbruksvärde och 26 500 kronor skogsvärde.

*Lanbruksnämnden i länet* har anfört, att nämnden, förutsatt att egendomen säljes i sin helhet, intet har att erinra mot att egendomen avyttras samt att enligt nämndens uppfattning intet hinder föreligger för nuvarande arrendatorn att erhålla tillstånd enligt jordförvärvslagen vid eventuellt köp av egendomen.

*Uppskattningsnämnden*, som vid förrättning den 18 augusti 1954 föreslagit försäljning av egendomen till arrendatorn, har därvid under hänvisning bl. a. till att åkerjorden för sin torrläggning är beroende av rensningarna i förut nämnda vattenavledningsföretag samt att jorden ej är täckdikad, värderat inägorna inklusive andelen i häradsallmänningen till 62 680 kronor, därav 1 000 kronor för allmänningsandelen. Åkern å hemskiftet har åsatts ett värde av 2 000 kronor för hektar. Enligt nämnden bör avdrag göras med 5 000 kronor för arrendatorn tillhörig värmeledning och elektrisk anläggning. Saluvärdet vid försäljning till denne har därför fastställts till (62 680 — 5 000 =) i runt tal 57 600 kronor.

Värdet av skogsmarken och skogen har av *domänstyrelsen* den 14 september 1954 fastställts till 68 000 kronor. Häri ingår icke en klappalättstämpling om 1 200 m<sup>3</sup>sk, som värderats till 58 000 kronor.

*Vederbörande jägmästare* har ansett sig böra avstyrka försäljning av egendomen under framhållande, att till egendomen hör två skogsskiften i Klyftamoområdet, där kronan dessutom äger ett flertal smärre skiften, att området är delat i ett stort antal små skogsskiften, varför en reglering av skogsförhållandena där sannolikt måste ske förr eller senare samt att det kan vara till fördel för kronan att då ha så stor andel i området som möjligt.

Vid en år 1953 verkställd utredning rörande vilka kronoegendomar som bör försälas, har *överjägmästaren* i fråga om skogen å egendomen bl. a. framhållit, att skogens värde sannolikt kommer att stiga, när småskiftes-systemet i en framtid blir avlöst av en rationell skiftesutläggning, vilket förhållande talar för att egendomen behålles i kronans ägo. Å andra sidan är skogen av begränsad omfattning och byggnadsbehovet så stort, att en försäljning av egendomen kan vara motiverad.

*Domänstyrelsen* har vid nämnda utredning funnit att egendomen bör säljas. Vid prövning av saluvärdet å inägorna enligt styrelsens värderingsmetod har detsamma befunnits ligga i underkant. Med anledning härav har förklaring infordrats från *domänintendenten*, som under hand upplyst, att egendomen är belägen i nedre delen av vattenavledningsföretaget Lången—Kräftån—Tidan, att ett mycket stort antal fastigheter har del i företaget, att majoriteten av fastighetsägarna på grund av de stora kostnaderna och den för dem tveksamma båtnaden av företaget önskar större intervall mellan rensningarna, om sådana över huvud taget skall utföras, att stora delar av kronoegendomen blir vattensjuka, så snart rensningarna efter-sättes samt att uppskattningsnämnden ansett sig böra taga speciell hänsyn härtill vid saluvärderingen. Vid angivna förhållande och på grund av vad i övrigt upplysts om egendomen anser styrelsen att saluvärdet kan godtagas. Det avstyckade grustaget bör behållas av kronan för att tillgodose bl. a. vägförvaltningens behov av grus i orten. Klappalättstämplingen om 1 200 m<sup>3</sup>sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare erbjudas Andersson till rådande dagspris eller avverkas i domänverkets regi. Egendomen har brukats av Andersson sedan år 1916 och dessförinnan av hans svärfader sedan år 1886. Styrelsen tillstyrker därför, att egendomen med undantag av grustaget säljes till Andersson för (57 600 + 68 000 =) 125 600 kronor.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på följande villkor.

Egendomen bör — med undantag av grustaget — överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall svara för annuiteter och övriga kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag. Kronan eller eventuell köpare av en medelst s. k. klappalätt utstämplad virkespost om 1 200 m<sup>3</sup>sk — vilken icke ingår i försäljningen — skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst ett år därefter. Vidare skall innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Andersson har skriftligen förklarat sig godkänna den föreslagna köpeskillingen samt villkoren i övrigt.

### Departementschefen

Försäljningsförslaget föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att kronoegendomen Timmersdala Munkgården 4<sup>1</sup> i Timmersdala socken, Skaraborgs län, må — med undantag av i det föregående omförmälda grustagsområde — säljas till arrendatorn Gustav Rickard Andersson för en köpeskillning av 125 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

15:o

### Åstabrona 1<sup>1</sup> i Skaraborgs län

Domänstyrelsen (skr. 19/11 1954) hemställer, att kronoegendomen förra mönsterskrivarebostället  $\frac{1}{4}$  mantal Åstabrona 1<sup>1</sup> i Ekby socken, Skaraborgs län, skall säljas till lantbrukaren Ingemar Åstebro.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 17 kilometer från Mariestad, är till den 14 mars 1958 utarrenderad till Aron Johansson. För arrendeåret 1953/54 uppgick arrendeavgälden till 2 439 kronor 26 öre. Ägorna är utlagda i ett skifte, innehållande 45,2 hektar, därav 36,9 hektar tomt och åker, 1,2 hektar äng, 6,4 hektar avrösningsjord och 0,7 hektar impediment. Åkerjorden, som ej är täckdikad, växlar från styv lera till sandjord. Vissa partier är delvis sönderskurna och tämligen svårbrukade. Virkesförrådet i skogen omfattar 3 024 träd om sammanlagt 1 596 m<sup>3</sup>sk. Häri ingår ej 88 träd om 28,1 m<sup>3</sup>sk, beträffande vilka ovisshet råder om de tillhör egendomen eller angränsande fastighet. Den ideala medelboniteten beräknas till 5,55.

Manbyggnaden, uppförd på 1780-talet, och flygeln befinner sig i mindre gott skick. Ladugården, som uppfördes år 1884, är omodern och sliten. Övriga hus är i gott skick med undantag av hönshuset, som är knappt medelgott. Den elektriska installationen tillhör kronan. Vattenledningarna till manbyggnaden och ladugården tillhör arrendatorn. Aktiebolaget Nykvarn-Tidan har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Till egendomen hör andel i Östra Stöpens häradsallmänning, varifrån erhållits en utdelning av i genomsnitt 8 kronor för år. Egendomen har

vidare andel i Örlens vattenavledningsföretag av år 1939. Dess del i kostnaderna för företaget hittills, 281 kronor 59 öre, har erlagts av domänstyrelsen.

Taxeringsvärdet är 58 500 kronor, därav 44 500 kronor jordbruksvärde och 14 000 kronor skogsvärde.

Sedan arrendatorn våren 1951 ifrågasatt, att vissa byggnadsarbeten skulle utföras på kronans bekostnad, har vederbörande *domänintendent*, då nöjaktig förrättning av utgifterna antagligen icke skulle kunna erhållas, föreslagit försäljning av egendomen. Domänintendenten har samtidigt upplyst, att egendomen innehafts av samma familj, son efter far, i obruten följd sedan år 1837.

*Vederbörande jägmästare*, som framhållit, att den å egendomen befintliga skogen är mycket värdefull, har dock med hänsyn till dess avlägsna läge från annan kronoskog, den ringa skogsarealen och byggnadernas skick icke velat motsätta sig försäljning av egendomen. Jämväl *överjägmästaren* har tillstyrkt försäljning.

*Lantbruksnämnden i länet* har anfört, att egendomen är en bärkraftig och god jordbruksgård samt att ur jordpolitisk synpunkt intet finnes att erinra mot försäljningen.

*Uppskattningsnämnden* har vid förrättning den 28 juli 1952 tillstyrkt försäljning till arrendatorn och uppskattat saluvärdet å inägorna och andelen i häradsallmanningen till sammanlagt 57 100 kronor, varav 200 kronor belöper å nämnda andel.

Värdet av skogsmarken och skogen har av *domänstyrelsen* den 12 januari 1953 fastställts till 49 000 kronor. Häri ingår värdet av en i samband med värderingen verkställd s. k. klappalättstämpling om 161 m<sup>2</sup>sk med 8 650 kronor men ej värdet av förut nämnda 88 träd, vilka eventuellt är belägna å annan fastighet.

*Johansson* har, efter erhållen del av försäljningsförslaget, ansett saluvärdet (57 100 + 49 000 =) 106 100 kronor för högt och har för sin sons Ingemar Åstebro, räkning erbjudit en köpeskilling av 93 200 kronor. Åstebro har — efter förhandlingar, varunder han höjt anbudet till 100 000 kronor — slutligen förklarat sig villig förvärva egendomen till det åsatta saluvärdet. Johansson har härjämte avlämnat en skriftlig förklaring att, därest egendomen säljes till sonen, samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och Johansson — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen.

*Domänstyrelsen* har vid granskning av jordbruksvärderingen enligt den inom styrelsen använda värderingsmetoden ej funnit anledning till erinran mot saluvärdet. Åstebro uppgives ha brukat egendomen under en följd av år och ej vara ägare till jordbruksfastighet. Han torde därför kunna erhålla lagfart å fånget genom företeende av s. k. landsfiskalsintyg.

Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup>, dock att i förevarande försäljningsärende tillika bör föreskrivas, att köparen skall svara för uppkommande kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag.

#### *Departementschefen*

Mot förslaget att försälja ifrågavarande kronoegendom har jag icke något att erinra. Den överenskomna köpeskillingen synes även kunna godtagas. Jag får därvid erinra om att i överlåtelsen bl. a. ingår en s. k. klappalättstämplad virkespost till ett värde av 8 650 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Åstabrona 1<sup>1</sup> i Ekby socken, Skaraborgs län, må säljas till lantbrukaren Ingemar Åstebro för en köpeskillning av 106 100 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

16:o

#### **Varberga nr 1 Örebro stad**

*Domänstyrelsen* (skr. 3/12 1954) hemställer, att två områden om sammanlagt 63 000 kvadratmeter av kronoegendomen förra majorsbostället 1 mantal Varberga nr 1, numera utgörande stadsägan nr 383 i Örebro stad, skall säljas till staden.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen omkring 2 kilometer från stadens centrum, har en areal av 158 hektar, varav 81 hektar åker och tomt m. m. samt 77 hektar skogsmark. Egendomens taxeringsvärde är 132 000 kronor jordbruksvärde, 25 000 kronor tomt- och industrivärde samt 57 300 kronor skogsvärde eller sammanlagt 214 300 kronor. Av egendomen är förut nämnda två områden, som är belägna mellan Ekersgatan och Apelvägen samt innehåller 39 540 respektive 23 460 kvadratmeter, utarrenderade till Örebro stad för tiden den 14 mars 1954—14 mars 1955 mot en avgäld av 700 kronor.

*Örebro stad* har i ansökning till domänstyrelsen meddelat, att områdena enligt två särskilda stadsplaner är avsedda att bebyggas med radhus och egnahem, samt hemställt att få förvärva desamma.

*Domänintendenten* har förklarat sig icke ha något att erinra mot den ifrågasatta försäljningen.

Bostadsstyrelsen har saluvärderat områdena och därvid förordat en köpeskilling av 185 000 kronor.

I samband med saluvärderingen har bostadsstyrelsen upprättat en promemoria rörande områdenas markvärde. I promemorian anföres i huvudsak följande.

Enligt gällande stadsplan skall områdena disponeras på följande sätt.

Egna hem .....	8 570 m <sup>2</sup>	13,6 %
Radhus .....	35 050 »	55,7 »
Gator och allmänna platser .....	19 380 »	30,7 »
	<hr/>	
	63 000 m <sup>2</sup>	100,0 %

Den del av marken, som skall bebyggas med radhus, kommer att inrymma 15 970 kvadratmeter våningsyta.

Enligt ortsprisnivån bör värdet av mark för egna hem utgöra 7 kronor för kvadratmeter tomtyta och mark för radhus 30 kronor för kvadratmeter våningsyta. Dessa värden har legat till grund för värderingen. Från staden har inhämtats uppgifter rörande kostnaderna för avloppsledningar och gator inom planområdet.

Områdets värde kan uppskattas enligt följande.

#### *Inkomster*

Egna hem .....	8 570 × 7 kr	59 990 kr
	15 970 × 30 »	479 100 »
		<hr/>
		539 090 kr

#### *Utgifter*

Gator och ledningar .....	308 000 kr
Administration .....	27 000 »
	<hr/>
	335 000 kr

<i>Bruttoinkomst</i> .....	<hr/>
	204 090 kr.

Med hänsyn till den i staden rådande byggnadsverksamheten beräknas området vara exploaterat på 5 år. Under antagande, att inkomsterna under dessa år blir lika stora, kan nuvärdet av inkomsterna vid en räntefot av 3,5 procent beräknas till 184 297 kronor. Planområdet har sålunda ett råmarksvärde av 185 000 kronor, motsvarande omkring 2 kronor 95 öre för kvadratmeter.

Domänstyrelsen tillstyrker, att områdena för det i stadsplanen angivna ändamålet skall säljas till staden för en köpeskilling, beräknad efter 2 kronor 95 öre för kvadratmeter. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 4 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Unnerstad Mellangård 2<sup>1</sup>.

Fastighetskontoret i Örebro har meddelat, att staden är villig godkänna såväl den föreslagna köpeskillingen som villkoren i övrigt.

*Departementschefen*

Jag biträder domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att två områden om 39 540 respektive 23 460 kvadratmeter av kronoegendomen Varberga nr 1 eller stadsägan nr 383 i Örebro stad må säljas till staden för en köpeskilling, beräknad efter 2 kronor 95 öre för kvadratmeter samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—17:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

*Arne Beckman*